
Interdisciplinární dialog provází historiky umění celý život. O rozmanitosti rolí s Richardem Biegelem

Interdisciplinární dialog provází historiky umění celý život. O rozmanitosti rolí s Richardem Biegelem

„Program Inovace bakalářského oboru Dějiny výtvarného umění je tak trochu odpověď na to, jak by se mohl změnit, aby v podstatě naplnil očekávání proměny na několikastupňové studium s tím, že po třech letech máte být hotovým odborníkem,“ říká garant projektu PhDr. Richard Biegel, PhD., tajemník Ústavu pro dějiny umění Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. A i když zároveň dodává, že být historikem umění za pouhé tři roky je více než problematické, inovační program vidí jako přínosný a obohacující.

Inovace bakalářského programu oboru Dějiny výtvarného umění je dvouletý projekt, v jaké fázi teď je?

V jedné čtvrtině, zatím proběhl jeden semestr ze čtyř.

Proč jste se k inovačnímu projektu pro posluchače dějin umění rozhodli?

Jednak má člověk zkusit všechno... (smích)..., ale hlavně jde o to, že několika stupňový systém studia rozdělený na bakalářské, magisterské a pak doktorské je něco, co se teprve testuje. Byli jsme pětiletý studijní obor a teď jsme rozděleni na bakaláře a magistry. Upřímně řečeno, podle mě je to nešťastné a nemělo by to být, ale když už to je, pak je třeba se pokusit dát tříletému studiu konkrétnější rozměr; ne proto, abychom slevili z toho, že obor je skutečně hlavně zaměřen na dějiny umění a vědeckou práci, ale počítat s tím, že někteří absolventi budou už po třech letech nuceni hledat si zaměstnání a nebudou pokračovat v pětiletém cyklu, který by z mého hlediska byl mnohem smysluplnější.

**PhDr. Richard
Biegel, PhD.,
Ústav pro
dějiny umění,
FF UK**

Řekli jsme si, že by nebylo špatné studentům přiblížit činnost institucí, ve kterých mohou hypoteticky pracovat, což je většinou památkový ústav, různá muzea, archivy, instituce zabývající se restaurováním památek a další, aby věděli, do čeho jdou. Já sám jsem při škole pracoval v památkovém ústavu a byla to pro mě druhá škola, protože tam si člověk uvědomí, co a jak je. Takže tohle byla naše motivace s tím, že i peníze z Evropské unie a pražského magistrátu, které program financují, nám umožňují realizovat některé exkurze, které z finančního hlediska dříve možné nebyly. Je to tedy zčásti rozšíření programu s důrazem na praxi, ale zčásti také na prohloubení kvality studia jako takového.

Co na absolventa bakalářského nebo magisterského studia dějin umění v praxi čeká a jak taková praxe vypadá? Záleží na tom, kde konkrétně bude pracovat. U památkářů ho mohou čekat konkrétní památkové kauzy, velmi často průzkumy památek a dokumentace, v případě restaurování ho jako historika umění bude čekat komunikace s odborníky a musí jim terminologicky rozumět, v archivu je logické, že ho čeká práce s konkrétním historickým materiálem. Takže inovační program znamená naučnutí té které oblasti a dá studentům určitou praktickou gramotnost. Pootvírají se jim dvířka do oboru, který třeba nemusejí plnohodnotně dělat, samozřejmě nikdo z kunsthistoriků nebude restaurovat památky, ale musí restaurátorům dobře rozumět. Víte, je to ale velmi individuální. My nejsme obor, který by měl nějakou šablonu. I v rámci jednoho ústavu, třeba památkového, je každá práce jiná a vyžaduje tvůrčí přístup. Je dobré, když člověk vyjde školu, aby počítal s tím, že praxe je vždycky trochu něco jiného a nemusel se učit úplně za pochodu, aby byl

zvyklý na to, že praxe může zahrnovat určitou rozmanitost rolí a i na něm je, když bude například dozorovat restaurování nějaké památky, aby zhodnotil, co je lepší, co je horší, které části památkové péče, třeba průzkumu, nejlépe rozumí, jestli spíš krovům nebo jestli je to archeolog, a koho přizvat jako odborníka. A přesně o to nám jde.

Kdo jsou přednášející těchto praktických výukových programů?

V rámci inovovaných předmětů a cvičení zveme odborníky z jednotlivých institucí a ti vysvětlují, v čem jejich činnost spočívá. Mimochodem i pro ně samotné jako pro odborníky je to asi docela zajímavé, protože mají zvláštní background právě budoucích historiků umění a mají publikum, které by jinde neměli. Určitě má pro ně význam i diskuse se studenty a to, jakým způsobem musí pro nás sylabus zpracovat, takže pro obě strany a zejména studenty je to snad i příprava na interdisciplinární dialog, který pak historiky umění provází celý život.

Možnost, jak nahlédnout do praxe před tím, než do ní sami vstoupí, studenti dějin umění dřív neměli, pokud to tedy nebyli dálkaři a už nepracovali, a také to zvládli. Nestačilo by, že se s praxí seznámí až nastoupí?

Já nevím, co myslíte vy?

Myslím, jestli jim to například neukrajuje energii, kterou by teď mohli věnovat studiu...

... tak to rozhodně ne. Porozumění praktické aplikaci teoretického oboru je přece jednoznačně součástí studia. Předměty se tím rozšiřují a prohlubuje se jejich odbornost, ale ne na úkor něčeho jiného. Příprava na praxi je důležitá – na první pohled je zřejmé, že ze 45 studentů v ročníku nebudete mít 45 vědeckých pracovníků. Samozřejmě bychom byli nejradši, kdyby se většině podařilo udělat magisterský stupeň a těm nejlepším i stupeň doktorský, nejlépe částečně v zahraničí, ale ne vždycky to je možné. Zároveň je třeba zdůraznit, v tradici oboru samotného už od poloviny 19. století je intenzivní zájem o to, co se doopravdy děje. Většina velkých historiků umění byli zároveň památkáři, protože jim šlo o umělecký materiál. Když vás něco zajímá, něco zkoumáte, protože to máte rádi – sochy, knihy –, tak i primárně chcete, aby to bylo zachováno a musíte se o to starat. Kdyby se historikové umění zavírali do slonovinové věže a nevěděli, že kolem zachování památek nebo předmětů, o které jim jde, to probíhá tak a tak a že to stojí tolik a tolik, kdyby se odřízli od této vazby, byla by to katastrofa pro obor jako takový. Představa, že historik umění je někdo, kdo pendluje mezi knihovnou či archívem a tu a tam zajde do zkoumaného kostela, je naprosto falešná. Když tento obor děláte, musíte se zajímat právě i o technologické podrobnosti jednotlivých památek. Tenhle dialog probíhal vždycky, ale připravit studenty na praxi takhle systematicky jsme nikdy nemohli a teď, díky inovačnímu programu, můžeme.

Kolik přednášek za semestr nebo za rok program nabízí?

Jednou za semestr se inovuje jedno cvičení, které souvisí právě s praxí. Minulý semestr to byl stavebně-historický průzkum a práce v archivu, teď to bude restaurování, památková péče a muzeologie. Pak máme také přehledové přednášky z dějin umění v Čechách a v Evropě, kde jsme díky tomuto grantu mohli zpracovat sylaby pro jednotlivé přednášky, což zase pomůže tomu, aby se studenti dokázali rychleji zorientovat v záplavě uměleckých děl, které musejí znát. Smyslem toho všeho je snaha vyjít studentům vstříc, aby mohli mnohem odpovědněji zvládnout, co se po nich chce, protože ona vědeckost našeho oboru spočívá i v tom, že se předpokládá velká míra samostudia. Čili naše sylaby nenahrazují skripta nebo knihy, ale mohou jim podat pomocnou ruku, takže tímto způsobem probíhá inovace cvičení a inovace jednotlivých předmětů plus exkurze

Jak se proměnil samotný studijní obor dějin umění v posledních deseti patnácti letech?

Já doufám, že moc ne, že to kvalitně zachováváme, prohlubujeme a rozšiřujeme. Systém studia u nás se z hlediska šíře záběru i metod snaží pokrývat všechny oblasti dějin umění od středověku po současnost a pro každou časovou oblast nebo kategorii zajistit i vlastní seminář a individualizované přednášky. To znamená, že každý pedagog má každý rok něco, co ho zrovna odborně zajímá, a poskytuje studentům vhled do konkrétního umělecko-historického bádání s tím, že se neopakuje, takže studium má, doufám, jakousi atraktivitu. Při závěrečných zkouškách, stejně jako v celém průběhu studia, se klade důraz na to, aby všichni uměli všechno, aby se nesespecializovali příliš brzy a nestali se z nich v uvozovkách fachioti, takže při státnicích, jakkoliv jste třeba dělala diplomovou práci na 20. století, můžete pochopitelně dostat otázku z gotického malířství.

Řekl jste že rozdělení studia na bakalářské a magisterské nebylo úplně nejlepší řešení. Jaký mělo vliv na charakter studia dějin umění?

To, co se teď děje se studiem, je negativní v tom, že se ne úplně promyšleně zvyšovaly počty uchazečů. My jsme si to ještě relativně uhlídali; v 90. letech nás v ročníku bylo 18, teď jich je 45, tedy více než dvojnásobek, ale pořád to není 80 jako na některých jiných oborech. Charakter studia u nás byl a ještě stále je velmi individuální. Od prvního ročníku se snažíme pracovat se studenty tak, že nás zajímá, co je zajímavé. Ne že bychom slevovali z toho, co mají umět, ale snažíme se jim připravit podmínky pro to, aby jejich konkrétní zájem v rámci seminářů, cvičení a přednášek mohl být co nejlépe uplatněn. A vlastně i to, že u nás nejsou ročníky od sebe odděleny a v rámci seminářů jsou studenti ze všech ročníků, má obrovský význam v tom, že obor je koncentrovaný na kvalitu, nikoliv na to, aby si, jak se říká, odškrtli ročník a jede se dál. Doufám, že zůstanou i další aspekty našeho systému studia, čili šíře záběru a zároveň snaha, aby se všichni dokázali zorientovat tak trochu ve všem, samozřejmě při určité specializaci hlavně v magisterském studiu. Dále individuální přístup a koneckonců i otevřenost k různým metodám, které přicházejí, a ty mohou být jednak teoretické, jak se na umění dívát, ale také praktické, jak s ním zacházet, jak ho zachraňovat nebo jak ve finále vysvětlovat veřejnosti, že má svůj význam umělecké památky zachovávat. Takže program inovace bakalářského oboru je tak trochu odpověď na to, jak by se mohl změnit, aby naplnil očekávání proměny na několikastupňové studium s tím, že po třech letech bude student alespoň částečně připraven na praktické uplatnění v oboru.

Děkuji za rozhovor.

(Marie Kohoutová)

Projekt **Inovace bakalářského oboru "Dějiny umění" pro potřeby praxe**, čísla projektu **CZ2.17/3.1.00/32176** je podpořen prostředky z "Evropského sociálního fondu "(OPPA) - Operační program Praha - adaptabilita, Praha & EU: Investujeme do Vaší budoucnosti